

2023 októberi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

1. – 190 éve született Bodoki Lajos mérnök

Békésgyulán, 1833. október 1-én született Bodoki Lajos (1833-1885) vízépítő mérnök. Tanulmányait Kecskeméten, Eperjesen és Budapesten végezte, és a József Műegyetemről 1852-ben kikerülve, két évig a Tisza-szabályozási felügyelőségénél szolgált, mire bátyjához, Bodoky Károlyhoz ment Gyulára, aki ott a Körös-Berettyó-szabályozási főmérnök volt. 1860-ban az alkotmányos élet beálltával Békés vármegye megválasztotta főmérnökévé; a provizórium alatt leköszönt, és mint magánmérnök működött. 1863-ban a Temes-szabályozó társulat főmérnökévé választották. Bátyja halála után a kormány övele töltötte be a Gyulán megüresedett királyi főmérnöki állást, honnan 1872-ben Budapestre hívták, a Duna-szabályozásnál nyert állást. Szabályozási munkálatok befejeztével országos középítészeti felügyelő lett. 1881-ben műszaki tanács szervezésével, osztálytanácsosi minőségben a vízépítészeti osztály élére állították. Erre az időre esnek a Tisza és mellékfolyói völgyén megindított és részben már végre is hajtott nagymérvű ármentesítési munkák, melyek sikeréből jelentékeny rész őt illeti. Kemény Gábor közmunka- és közlekedési miniszter, amint a minisztériumot átvette, Bodoky Lajost a műszaki tanácsból miniszteri tanácsosi minőségben a vízügyi adminisztráció élére állította. Számos írása jelent meg a Tisza és Duna szabályozásáról a Honban és Nemzetben. A Magyar Mérnök- és Építész Egylet (MMÉE) Vízépítészeti Szakosztályának tárgyalásaiban is tevékeny részt vett és szacikkei a MMÉE Közlönyében jelentek meg.

1. – 125 éves a Vaskapu-csatorna

A Vaskapu-csatornát 1896. szeptember 27-én avatták fel ünnepélyesen, ezáltal lehetővé vált a zavartalan al-dunai hajózás. A teljes munka, amely 1890-ben kezdődött azonban csak két év múlva készült el. Az Al-Duna valamennyi csatornáját 1898. október 1-én adták át a forgalomnak, ezáltal a hajózási idény tíz hónapra nőtt. Az Al-Dunának a Moldova és Turnu-Severin közti 114 kilométeres szakaszának szabályozása a Vaskapu-csatorna megépítésével együtt 27 millió koronába került. Bár az előre becsült költségek a háromszorosukra híztak, a ráfordítás így is gyorsan megtérült, s az Al-Duna szabályozása a magyar vízépítészet kiemelkedő alkotása lett.

2. – **Építészet világnapjának hazai rendezvénye**

Pierre Vago (született: Vágó Péter) szervezésével 1948-ban Lausanne-ban alakult Nemzetközi Építész Szövetség (Union Internationale des Architectes – UIA) döntése alapján október első hetében tartják az építészet világnapját. Az UIA célja, hogy a különböző nemzetek építészei között fenntartsa és ápolja a szakmai kapcsolatot, az építészetet és a városépítést érintő kérdésekben. Biztosítsa az együttműködést a jelentős nemzetközi szervezetekkel. A cél elérése érdekében nemzetközi kongresszusokat, szemináriumokat, kollokviumokat rendez. Az UIA magyar tagozata az 1902-ben alakult Magyar Építőművészek Szövetsége. Hazánkban 1988 óta kerül sor építészeti világnapi megemlékezésre azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet az ember környezetét meghatározó módon alakító építészetre. Idén az október 2-ai budapesti alkalom módot ad a vissza- és az előre-tekintésre, így nézzünk bele egy kicsit az építészek világának kulisszatitkaiba!

Infó: www.facebook.com/photo/?fbid=322480666837561&set=gm.548310127433393

3-4. – Internet Hungary 2023 c. szakmai konferencia

„Minket a fikciók tartanak össze – Lépünk be egy mesterkélt világba.” mottóval október 3-4. között Siófokon rendezik a 24. Internet Hungary logójú, az informatika és telekommunikáció (IT) munkatársai, az Internet-felhasználók és szolgáltatók üzleti eseményét. Bővebb infó: <https://www.internethungary.com/>

4-5. – Állásbörze, országos képzési és karriernapok

A Papp László Budapest Sportaréna október 4-5. között ad otthont a HVG állásbörzének, ahol várnak minden mérnöki, gazdasági, informatikai, természet- és bölcsészeti-tudományi területen végzős vagy néhány éve végzett, kihívásokat kereső szakembert. Bővebb infó: <https://allasborze.jobline.hu/www>

4. – 100 éve született Borbély György mérnök

Nagyváradon, 1923. október 4-én született Borbély György (1923-1983) Állami-díjas villamosmérnök. 1943-ban végzett a Katonai Műszaki Akadémián. A Horthy hadseregből 1944-ben dezertált, majd 1945-ben az újonnan alakult néphadsereg tisztje lett. 1946-ban leszerelt és a Magyar Távirati Irodánál (MTI) helyezkedett el; 1946-57-ben technikus, 1957-66-ban osztályvezető, 1968-70-ben főosztályvezető, 1970-től haláláig műszaki igazgató volt. Nevéhez fűződik a PIX+10 nevű átviteltechnikai berendezés kifejlesztése. E rendszert több európai hírügynökség is átvette.

4-10. – Világűr hete

Az 1957. október 4-én Föld körüli pályára állított szputnyik után 1967. október 10-én lépett hatályba a világűr békés célú hasznosítás alapelveit rögzítő szerződés. Az Egyesült Nemzetek Szövetsége (ENSZ) 1999. decemberi ülésén az október 4-10. közötti időszakot a világűr hetévé nyilvánították.

5. – Magyar Energia Szimpózium

A Magyar Energetikai Társaság október 5.-én Budapesten, a Magyar Villamos Művek Zrt. székházában tartja hagyományos éves nagyrendezvényét a 27. Magyar Energia Szimpóziumot. Kiemelt érdeklődésre tarthat számot az a panelbeszélgetés, amely fórumot ad öt korábbi energetikai államtitkár szakmai helyzetértékelésére, amelyekre a jelenlegi energetikai helyettes-államtitkár reagál. A rendezvényen való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött. Bővebb infó: <https://magyarenergetika.hu/mesz-2023/>

6. – Beton fesztivál

A beton.hu, a Magyar Cement-, Beton- és Mészipari Szövetség, valamint a Magyar Betonelemgyártó Szövetség és tagvállalataik támogatásával október 6-én Beton fesztivált rendeznek Budapesten a Dürer Kertben. A szervezők előadásokkal és kerekasztal beszélgetéssel tesznek kísérletet a beton előtt álló kihívás, a körforgásos, karbonsemleges gazdaságra való átállás bemutatására. Bővebb infó:

<http://beton.hu/betonfesztival/>

5. – 90 éve született Nagy László mérnök

Budapesten, 1933. október 5-én született Nagy László (1933-1988) mérnök, aki 1957-1964 között a hazai vízgazdálkodás területén tevékenykedő több elődvállalat összevonásával 1954-ben alakult Vízügyi Tervező Vállalat (VIZITERV) munkatársa volt. Később az Országos Vízügyi Hivatal (OVH) illetve a minisztérium vezetőmunkatársa, majd a hazai vízügyi nagylétesítmények létesítéseinek (pld. a dunai vízlépcsőrendszer beruházás) irányítója volt.

7. – 140 éve született Láner Kornél mérnök

Orsován, 1883. október 7-én született Láner Kornél (1883-1963) gépészmérnök. 1905-ben diplomázott a Műegyetemen, ettől kezdve munkássága a Magyar Államvasutakhoz (MÁV) kötődött. Sokoldalú és jelentős műszaki alkotó volt, újjáalakította a MÁV mozdony- és kocsiparkját, irányította a Budapest-hegyeshalmi fővonal villamosítását (1928-34) és a bányaidai villamos erőmű bővítési munkálatait (1941-43). Különböző munkakörök betöltése után a MÁV elnökeként vonult nyugdíjba. 1940-ben a Magyar Dunántúli Villamos művek elnökévé választotta. Mint mozdonyszerkesztő külföldön is nevet szerzett a MÁV sorozatú 424. számú univerzális gyorsvonati gőzmozdonyával (1924), melynek még ma is fontos szerepe van a hazai vasúti vontatásban, s amíg hazánkban gőzmozdonyt gyártottak, jelentős exportcikkünk volt.

8. – 140 éve született Világhy Károly tanár

Veszprémvarsányban, 1883. október 8-án született Világhy Károly (1883-1975) agrármérnök, közgazdász, egyetemi tanár. 1912-ben a Mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémián szerzett agronómusi, 1913-ban tanári diplomát. 1922-ben a Műegyetemen közgazdász oklevelet szerzett. Munkáját a Magyaróvári Akadémia tangazdaságának vezetőjeként kezdte, 1922-től 1949-ig, nyugdíjba vonulásáig az akadémia üzemtani tanszékének vezetője volt. A tanintézetben megalapozta a korszerű üzemtani oktatást. Kutatásai főként a növénytermesztés közgazdasági elemzésének problémáira irányultak.

9. – Energiapolitikai eszmecsere

Az Energiapolitika 2000 Társulat a hazai energiapolitika aktuális kérdéseinek megvitatására havi rendszerességgel Budapesten tartja az Energiapolitikai Hétfő Esték című előadás-sorozatát. Október 9-én a 17-19 óra közötti előadás témaköre: közép-európai villamosenergia-piac lehetséges perspektívái. A felkért előadó: Prof. Dr. Aszódi Attila. Bővebb infó: www.enpol2000.hu

9. – Postai világnap

Az Egyetemes Postaegyesületet (angolul: Universal Postal Union – UPU; franciául: Union Postale Universelle) 1874. október 9.-én a Berni Egyezmény alapján alapították. A szervezet a nemzetközi postaszolgálat összehangolása és fejlesztése érdekében jött létre. Az alapítók között volt hazánk is. 1948-tól az ENSZ szakosított, berni székhelyű intézménye, jelenleg több mint 160 tagja van. Minden évben október 9.-én a posta világnapján ünneplik a postások a nemzetközi szervezetük megalakulását.

10-11. – Műegyetemi állásbörze

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem K és Q épületeiben október 10-11. között rendezik az 53. Műegyetemi állásbörzét. Budapest legnagyobb karrierkiállításán több mint száz cég, hatezer diák és kétezer állásajánlat összpontosul egy helyre. Bővebb infó: <http://muegyetemiallasborze.hu/>

12. – 130 éve született Weichinger Károly építész

Győrben, 1893. október 12-én született Weichinger Károly (1893-1982) Kossuth-díjas építész, egyetemi tanár. Már győri diák korában kezdett foglalkozni a magyar népművészettel, a környező falvakban gyűjtött és rajzolt népi építészeti elemeket. Ezeket későbbi munkáiban részben fel is használta. Egyetemi tanulmányait a Műegyetemen végezte el 1920-ban. 1921-től 1944-ig az Országos Iparművészeti Iskola építész tanszékét vezette. Építészeti alaktant, épület-szerkezetant, rajzolást, és az általa bevezetett új

tárgyat, az építészeti akvarell-festést tanította. Egyetemi tanársága mellett jelentős, maradandó építészeti, szakértői és tudományos tevékenysége is volt. Tervezői munkásságából néhány példa: 1928-ban Pécs város szabályozására kiírt pályázaton – Dörre Endrével és Kőszeghy Gyulával – készített terve I. díjat nyert. 1929-ben – Dörre Endrével – megnyerte a Győr városrendezésére kiírt tervpályázatot. Az 1930-as években családi házakat is tervezett, mint például a műemléki védettségű Budapest II. kerületi Napraforgó utca 18. sz. villát, és a XI. kerületi Töröcsvár utca 20 sz. lakóházat. Jelentős volt a középület és templom-tervezői munkássága is. Többek között nevéhez fűződik a pécsi temetőkápolna és a Pálos templom, a budapesti Pálos kolostor a Gellérthegy lábánál, illetve a Szilágyi Erzsébet Gimnázium a Mészáros utcában.

13. – 210 éve született Henszlmann Imre építész

Kassán, 1813. október 13-án született Henszlmann Imre (1813-1888) építész, egyetemi tanár. Pesten, Bécsben és Padovában orvosi tanulmányokat folytatott, majd művészettörténeti és archeológiai szakra átjelentkezett. Bécsben a pénzverde igazgatója, a magyar származású Böhm József Dániel vezette be ezen új tudományzakra. 1849-ben a forradalomban való részvétele miatt börtönbe zárták, majd Londonba és Párizsba távozott. Párizsban 1860-ban jelent meg a *Théorie des proportions appliqués dans l'architecture* (Az építészetben alkalmazott arányelmélet) c. műve. Magyarországra visszatérve ő vezette a meginduló székesfehérvári és kalocsai ásátásokat. 1862-ben a székesfehérvári püspöki palota kertjében dolgozhatott az ásátásokon. 1874-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium a Műemlékek Ideiglenes Bizottságának javaslatára elrendelte az ásátás folytatását, mely vezetésével még hét héten keresztül folyt tovább.

13. – 130 éves a budapesti áramszolgáltatás

A villamos áram félelmetes gyorsaságú világhódító útja az 1881-es párizsi világkiállítás után indult, ahol bemutatkozott az izzólámpa, mint lenyűgöző találmány. Európában az első közcélú áramfejlesztő telep Milánóban létesült, ahol 1883-ban indult meg a termelés. A történelmi Magyarország területén is volt város, amely gyorsan reagált: 1884-ben Temesváron már villanylámpák szolgáltatták a közvilágítást, ezzel az erdélyi város megelőzte a légszeszről 1885-ben átálló Londont és az 1888-ban váltó Párizst is. Budapesten azonban nem ment ilyen egyszerűen a dolog. A város vezetése 1892-ben kiírta a pályázatot az elektromos világítás bevezetésére, azzal a kikötéssel, hogy az áramfejlesztő telep a városhatáron kívül létesüljön. Mindkét, később koncessziót nyerő cég már azelőtt megkezdte saját telepének építését, mielőtt hivatalosan döntés született volna. A Magyar Villamossági Rt. és a Budapesti Általános Villamossági Rt. egymástól néhány utcányira húzta fel épületeit. Mire a miniszteri jóváhagyás megérkezett, már mindkét széntüzelésű erőműben a gépek beállításánál tartott a munka, így az engedély szeptemberi megérkezése után az első fogyasztók már 1893. október 13-án hizlalhatták villanyszámlájukat a Magyar Villamossági Rt. jóvoltából. Később mindkét vállalat a növekvő igényeknek megfelelően igyekezett növelni mind kapacitásait, mind üzembiztonságát, azonban a főváros vezetése mégis úgy döntött, hogy a zavartalan ellátás biztosítása érdekében inkább saját kézbe veszi a szolgáltatás működtetését. Az MV hálózatát és telepeit 1914-ben, a konkurens BAV rendszerét 1918-ban váltotta meg a város, és a dolgozókkal együtt egy új cég, a Budapest Székesfőváros Elektromos Műveinek (ELMŰ) égisze alatt egyesítette őket.

13. – 210 éve született Kommenovich Sándor mérnök

Körmöcbányán, 1813. október 13-án született Kommenovich Sándor (1813-1869) vízmérnök, matematikus, nyelvújító, tankönyvíró, műegyetemi tanár, a legszorgalmasabb tiszai mérnökök egyike. Oklevelét az Intitutumtól (a Műegyetem pesti elődjétől) kapta 1841. április 27-én, de már 1837 óta a Tiszán dolgozott, egészen 1852-ig. 1839-ben Zemplénben felvételezett; munkálataival eljutott a Felső-Tiszára is, így 1845-ben Gergely és Eszeny között mért. Majd a Latorca hossz-szelvényeit készítette el, a Tisza két oldalán tervezett védtöltéseket Varsány és Salamon, Gergely és Eszeny között. 1848-ban, mint a beregi vízszerkezet igazgató mérnökeként a vári csatornát javította, a Borsát szabályozta, és töltést épített Beregben. 1852. december 18-án kinevezték a Királyi József Ipartanoda tanárává, 1857. május 25-én pedig a Királyi József Műegyetem tanárává az elemi matematikai tanszékre. Algebra tankönyvet írt 1862-ben, 1868-ban pedig egy elméleti elemi mértant. Az Egyetemes Magyar Encyclopaedia munkatársa volt. Ő hozta be a magyar nyelvbe az "algebrai egyenlet", az "alaptétel", a "szakaszos tizedes tört", a "közönséges tört" kifejezéseket, és a "közös nevezőre hozni" szófordulatot.

13. – 90 éve született Frajka Béla mérnök

Jászberényben, 1933. október 13-án született Frajka Béla (1933-2017) villamosmérnök. A BME Villamosmérnöki Kar Vezetéknélküli Híradástechnika Tanszékén utolsó két egyetemi félévében demonstrátor volt. 1957-ben a siófoki Kőolajvezeték Vállalatnál kezdett dolgozni. 1958-ban, mint tanársegéd dolgozott a BME VIK Vezetékes Híradástechnika Tanszékén. Szakterülete a logikai kapcsolástechnika és a távbeszélő technika, majd később a távközlés modern területei is, mint például a távközlési protokollok. Egyetemi munkája során került kapcsolatba a nagyhírű villamosmérnök professzorral, Kozma Lászlóval, aki a logikai áramkörök tervezési módszerének szemléltetésére 1957-1958 között egy oktatási célú jelfogós bináris számítógépet tervezett és épített meg. Ezt a MESZ-1-nek (Műegyetemi Számítógép 1) elnevezett gépet közel tíz éven keresztül többek között Frajka Béla programozta és üzemeltette. Az 1960-as évek elejétől ismét Kozma Lászlóval együtt dolgozott, és 1960-1964 között a Nyelvtudományi Intézet számára építettek egy, a nyelvstatisztikai analízis céljait szolgáló jelfogós és elektroncsöves automatát, amelyet – mai felfogással – célszámítógépnek lehet tekinteni. Amikor 1972-ben a BME Vezetékes és a Vezeték-nélküli Híradástechnika Tanszék egyesülésével létrejött a Híradástechnikai Elektronika Intézet, a megalakulástól kezdve vezette annak Távbeszélő osztályát, egészen az Intézet 1991-es megszűnéséig. 1976-1978 között a BUDAVOX felkérésére szakértőként dolgozott az algériai postavállalatnál. Hazatérése után visszament az egyetemre, de 1981-ig másodállásban a Beloianisz Híradástechnikai Gyár Fejlesztési Intézetének volt az igazgatója. 1984-től 1990-ig a BME VIK oktatási dékánhelyettese volt. Schnell László professzor, a VIK dékánja, 1985-ban Frajka Béla közreműködésével indította el az Informatika szak oktatását, megbízva őt az új Tanulmányi és Vizsgaszabályzat kidolgozásával is. 1998 végén egyetemi docensként vonult nyugdíjba. 1999-től 2004-ig szerződéses szakértőként dolgozott az Ericsson Magyarország Kft. Kutatás-Fejlesztési részlegén. 1984-től az MTA Műszaki Osztály Távközlési Rendszerek Bizottságának titkára, a Híradástechnika folyóirat kapcsolástechnikai rovatának tudományos szerkesztője volt.

14. – 110 éve született Baritz Árpád mérnök

Désen, 1913. október 14-én született Baritz Árpád (1913-1982) gépészmérnök, aki üvegipari technológiák

gépesítésével és az építőanyag-ipar távlati fejlesztésének kérdéseivel foglalkozott. 1945-ben megbízták a Csepeli Üvegyár megszervezésével, később a Zagyvapálfalvai Üvegyárban dolgozott főmérőként. 1952-ben az Építésügyi Minisztériumban iparági főmérő lett, majd a Beruházási Igazgatóságon, később a Műszaki Fejlesztési Főosztály szilikátipari osztályán dolgozott. 1967-ben a Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézetbe került, ahol az Orosházi Síküvegyár, a Beremendi Cementgyár, a Nyergesújfalui Eternitgyár nagyberuházások tervezése és irányítása tartozott feladatai közé.

14. – Szabványosítási világnap

A genfi székhelyű Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (International Organization for Standardization – ISO) 1946. október 14-én alakult. Ezen esemény emlékére, október 14-én tartják a szabványosítási világnapi rendezvényeket. Az ISO célja: az egyes országok műszaki elszigeteltségének megszüntetése közös műszaki követelmények kidolgozásával, a nemzetközi szabványok készítése és azok alkalmazásának népszerűsítése. Az ISO mellett a Nemzetközi Távközlési Egyesület (International Telecommunication Union – ITU) és a Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottság (International Electrotechnical Commission – IEC), mint szakirányú nemzetközi szabványosítási szervezet vezetője minden évben közösen fogalmazza meg a tárgyévre vonatkozó üzenetét.

16-18. – Őszi radiokémiai napok

Az MTA munkabizottságainak, és a Magyar Kémikusok Egyesülete Radioanalitikai Szakcsoportjának együttműködésével Balatonszárszón október 16-18 között rendezik az idei őszi radiokémiai napokat.

E hagyományos konferencia célja a hazai magkémia és radiokémia valamennyi területén elért legújabb kutatási eredmény áttekintése, valamint szakmai fórum teremtése a hallgatók, doktoránsok és fiatal kutatók részére munkájuk bemutatására. Bővebb infó: www.radiokemia.mke.org.hu

16. – 130 éve született Wilhelmb Tibor mérnök

Gyaláron, 1893. október 16-án született Wilhelmb Tibor (1893-1968) vaskohómérnök. Selmecebányán szerezte meg oklevelét. 1920-ban kezdte meg üzemi tevékenységét Csepelen, a Weiss Manfréd-művek Martin- és Elektroacél-művében, ahol 1958-ig működött. 1924-ben lett az Acél- és Fémművek vezetője, igazgatója. 1951-től a Csepel-művek főmérője, valamennyi üzemét irányította. Az 1930-as évek elején átalakította (Közép-Európában először) a csepeli Martin-kemencéket olajtüzelésre és bázikus boltozatokat alkalmazott. Hazánkban elsőként vezette be a salakvezetést a Martin-kemencékben. Vezetése alatt a csepeli acélgyártás az európai üzemek közt is élvonalbeli szintet ért el.

16. – 90 éve született Járfás Tamás akusztikus-mérnök

Budapesten, 1933. október 16-án született Járfás Tamás (1933-1966) akusztikus, hangmérnök, zenei rendező. 1952-ben érettségizett az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnáziumában. 1955-1966 között a Magyar Rádiónál dolgozott zenei rendezőként. 1957-ben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen villamosmérnöki diplomát szerzett. 1959-től az ELTE akusztikai intézetének tudományos munkatársa volt. Nemzetközi viszonylatban is jelentős tudományos munkásságot fejtett ki az elektroakusztika területén. Hazánkban az első között foglalkozott gyakorlatban az elektronikus zenével.

17. – Lányok napja fesztivál

Az október 17. napján fiatal lányok ezrei szerezhetnek életre szóló inspirációt a pályaválasztásukhoz. Egy nap, amikor a Magyarország tech vállalatai, egyetemei és kutatóintézetei egy bepillantást engednek a kulisszák mögé. Egy nap, amikor a tudományos, technológiai és műszaki szakmák megnyílnak a lányok előtt. A Nők a Tudományban Egyesület által szervezett Lányok Napja című esemény célja, hogy felhívja a lányok figyelmét a műszaki és természettudományos pályákra, bemutasson női szakembereket, valamint olyan vállalkozásokat és intézményeket, ahol szívesen fogadják őket végzés után. A fogadó intézmények megnyitják laboratóriumaikat, műhelyeiket és irodáikat; találkozót szerveznek női professzorokkal, mérnökökkel, kutatókkal, akik eleven példaként szolgálnak arra, hogy milyen érdekes és izgalmas egy műszaki egyetemen tanulni vagy egy technológiai cégnél dolgozni. Bővebb infó: <http://lanyoknapja.hu>

18. – 140 éve született Szepesváry Iván mérnök

Mezőberényben, 1883. október 18-án született Szepesváry Iván (1883-1978) mérnök. Munkásságának kiemelkedő része a tiszai és a marosi árvízvédelem fejlesztése volt. Belvízrendezési munkássága nyomán épült ki a két világháború között a Marostól délre fekvő terület belvízhálózata és több szivattyútelepe.

18. – 190 éve született Hübner Nándor építész

Mezőberényben, 1833. október 18-án született Hübner Nándor (1833-1886) építész, építőmester, építési vállalkozó egy neves építészdinasztia megalapítója, a székesfehérvári Vörösmarty Színház épületének kivitelezője. Fejér megyében is jelentős építőtevékenységet folytatott, így az ő irányításával sikerült neogótikus stílusban átalakítani a nádasdlányi Nádasdy-kastélyt, amely az angol Tudor-kori kastélyokra emlékeztet.

19. – 90 éve született Baranyai Ferenc mérnök

Sopronban, 1933. október 19-én született Baranyai Ferenc (1933-1986) építészmérnök. Munkásságának döntő részét a Dunaújvárosi Tervező Irodában fejtette ki, ahol is a legtermékenyebb tervező építész volt. Az ő tervei alapján készült – többek között – a Munkás Művelődési Központ, és a Dunai Vasmű Sportcsarnoka.

25. – 140 éve született id. Szalay Sándor tanár

Békéscsabán, 1883. október 25-én született id. Szalay Sándor (1883-1944) mennyiségtan- és természettanár. Tanári oklevelét Kolozsváron szerezte, ahol Tangl Károly (1869-1940) fizikus volt rá a legnagyobb hatással. Az egyetem elvégzése után egy évig Tangl professzor tanársegédje volt a kísérleti fizika tanszéken. 25 éves korában megnősült és sikerrel pályázott meg egy állást a nyíregyházi evangélikus főgimnáziumban. Ezután 34 éven át ebben az iskolában tanított. Értékes fizikai szertárt fejlesztett ki, amelyhez sok eszközt ő maga készített el a szertár melletti műhelyben. Kísérleti fizikai szaktantermet rendezett be. Szenvedélyes fényképész volt, maga készítette a fotoemulziót és az előhíváshoz, fixáláshoz szükséges kémiai oldatokat. A kémiai és fizikai kísérletek szeretetére nevelte fiát is, akire a saját nevét bízta: ő lett később a debreceni egyetem Kossuth-díjas fizikaprofesszora, Szalay Sándor (1909-1987), aki 1954-ben alapítója és 1975-ig igazgatója volt az MTA debreceni Atommag Kutató Intézetének is.

26. – 140 éve született Zemplén Géza kémikus

Trencsénben, 1883. október 26-án született Zemplén Géza (1883-1956) kémikus, egyetemi tanár. Egyetemi tanulmányait a budapesti Tudományegyetemen végezte. Először Than Károly (1834-1908) kémia professzor

mellett dolgozott, majd 1905-ben a Selmezbányai Bányászati és Erdészeti Akadémián lett tanársegéd. 1907-ben állami kiküldetéssel Berlinbe küldték tanulmányútra. Itt négy évet dolgozott a szerves kémia nagymesterénél, Emil Fischer (1852-1919) Nobel-díjas kémikusnál. Aminosavak és szénhidrátok szintézise képezte kutatási területét, legjelentősebb eredménye ezen időből az acetobrom-cellobióz szintézise. 1913-ban a budapesti Műegyetem új Szerves Kémiai Tanszékére hívták meg. A kutatás megszállottja volt, intézetében szünet nélkül szinte éjjel-nappal dolgoztak s a munka élén ő haladt. Jó szemmel választotta ki munkatársait is; a legtöbb vezető magyar szerves kémikus tanítványai sorából került ki. Az MTA 1923-ban tagjává választotta, 1928-ban nagydíjával tüntette ki. 1947-ben egy évet a washingtoni egyetemen töltött kutatómunkával. 1948-ban az első Kossuth-díj arany fokozatával tüntették ki.

26. – InfoShow kiállítás és konferencia

A Magyar Elektrotechnikai Egyesület és az Elektromos-ipari Magánvállalkozók Országos Szövetsége a „Biztonságos villanszerelés, okos megoldásokkal” címmel Székesfehérváron rendez kiállítást és konferenciát. Első kézből értesülhetnek az érdeklődők az aktuális szabályozásokról, a trendekről és kipróbálhatják a legújabb technikai, technológiai megoldásokat. Bővebb infó: www.infoshow.hu

26. – Dynamic Line Rating c. előadás

A BME hallgatói az egyetemi oktatóik segítségével alapították az Energetikai Szakkollégiumot. A BME Q épületben október 26-án a „Dynamic Line Rating” c. előadáson vehetnek részt az érdeklődők. A DLR, a dinamikus vonalbesorolás, más néven valós idejű termikus besorolás, egy elektromos erőátviteli működési filozófia, amelynek célja a terhelés maximalizálása, amikor a környezeti feltételek ezt lehetővé teszik, a biztonság veszélyeztetése nélkül. A felkért előadók: Dr. Németh Bálint (BME-VET), Geiszler Péter (MAVIR), Szücs Gábor (MAVIR). Bővebb infó: www.eszk.org

27. – 120 éve született Varga József mérnök-tanár

Tótpelsőcön (ma Pliešovce, Szlovákia), 1903. október 27-én született Varga József (1903-1991) mérnök, egyetemi tanár. Gépészmérnöki oklevelét 1925-ben szerezte meg a Műegyetemen. Ezután hamarosan a Ganz Waggon- és Gépgyár általános gépészeti osztály vezetője lett. Irányítása alatt kezdődött a Jendrassik-féle feltöltős Diesel-motorok gyártása, a hidrodinamikus hajtóművek megvalósítása. Ezek is tették lehetővé, hogy a gyár a 30-as években Egyiptomban, Argentínában vasúti motorvonatokra kiírt tendereket nyerjen el. 1945-től főkonstruktörként több osztályt is irányított. 1953-tól a BME Gépelemek tanszékén egyetemi tanár lett. 1957-ben a Vízgépek tanszékvezetői tanára lett. 1965-1973 között volt gépészmérnöki kar dékánja. Tanszéki munkássága a szivattyúkra, a hidrodinamikus tengelykapcsolókra, és a kavitációs jelenségek mérésére terjedt ki. Az 1949-ben megszervezett Gépipari Tudományos Egyesület (GTE) alapító tagja volt. Élén járt a nyugati előadók meghívásának és magyar szakemberek külföldi szereplésének szervezésében.

27. – Erőművek éjszakája

Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) és a csatlakozó erőművek által október 27. napjára szervezett Erőművek éjszakáján 14 és 22 óra között országszerte közel ötven villamos-energiát termelő erőmű és táv-hőt előállító fűtőmű, illetve tematikus látogatóközpont nyitja meg kapuit. A résztvevő erőművek között megtalálhatók a helyi melegvíz- és távhőszolgáltatást biztosító városi fűtőművek és hő-

központok, valamint az ország villamosenergia-ellátásáért felelős, fosszilis energiaforrásokat, biomasszát, vízenergiát, atomenergiát felhasználó nagy létesítmények is. Az érdeklődők megtekinthetik az áram, a távfűtés és a meleg víz előállítását biztosító, sok esetben hatalmas méretű berendezések működését, emellett az energiaellátás folyamatos és biztonságos fenntartásáért dolgozó szakemberek munkáját megismerhetik. A látogatókat „idegenvezetők” kísérik végig az egyes helyszíneken, akik közérthetően mutatják be az energia-termelés technológiai hátterét. A program célja, hogy az érdeklődők megismerkedjenek a villamos energia és a táv-hő előállításának hátterével, érdekességeivel, a műszaki folyamatokkal és berendezésekkel. Az esemény egyben találkozási pont is lehet az energia-termelés, mint szakma iránt érdeklődő pályakezdő szakemberek és a leendő munkáltatók között. Bővebb infó: <https://eromuvekejszakaja.hu/>

28. – 170 éve született Koch Ferenc tanár

Zomboron, 1853. október 28-án született Koch Ferenc (1853-1942) kémikus, egyetemi tanár. 1873-ban a kolozsvári egyetemre iratkozott be kémia-fizika szakos tanárjelöltnek. Itt doktorált, majd tanársegéd lett a Kémia Tanszéken. Mint tanársegéd állami ösztöndíjjal két esztendő Münchenben töltött. A kolozsvári tanítóképző intézetben, és a kolozsvári egyetemen tanított, itt lett 1897-ben címzetes egyetemi tanár. 1898-1927-ig a budapesti Polgári Iskolai Tanítóképző Vegytani-ásványtani Intézet tanára volt. Kiváló oktató és egyéniségével példamutató nevelő volt. Színvonalas előadásain számos kísérletet mutatott be és az órai tananyagáról litografált jegyzetet készített, hogy ezzel is segítse hallgatóinak felkészülését a vizsgára.

28. – 140 éve született Nemes Mór tanár

Trencsén vármegyei Kiszucaújhelyen, 1883. október 28-án született Nemes Mór (1883-1914) matematika- és fizikatanár. 1911-ben szerzett Budapesten matematika-fizika szakos tanári diplomát. 1907-től először a nagybiccsei Freund-féle polgári iskolában, majd a tanári oklevél megszerzése után a törökszentmiklósi polgári iskolában tanított. Az 1913/14-es tanévet Kisvárdán töltötte. Az iskolából hívták be katonának. 1914. november 3-án hősi halált halt. Tanáregyéniségére a cikkéből következtethetünk. A középiskolai matematikatanítás reformjáról szóló értekezése időszerűen tárgyal reformkérdéseket. Haladó szellemben tanított és javaslatára a kisvárdai gimnázium engedélyt is kért a reformtanterv kipróbálásához.

29. – 130 éves létesült az első felső-vezetékes villamos vasútvonal

Budapesten, 1893. október 29-én helyezték üzembe az első felső-vezetékes villamos vasútvonalat, a belvárosi végállomás és a Kőbánya-Liget tér (5,2 Km) között.

30. – 70 éve született Kerémi András mérnök

Csornán, 1953. október 30-án született Kerémi András (1953-2021) villamosmérnök. 1975-1990 között a VIDEOTON Számítástechnikai Gyárban dolgozott, ahol részt vett a cég által fejlesztett multiprocesszoros folyamatirányító, mérésadatgyűjtő számítógép mechanikai és elektronikai elemek gyártástechnológiájának kidolgozásában, szoftverének kidolgozásában, és a felhasználók betanításban. Közben részt vett a szerviz-hálózat szakembereinek képzésében. 1990-től 2006-ig a Bull Magyarország Kft.-nél termékfelelősként, majd kormányzati értékesítési üzletág vezetőként rendszerintegrálással, tanácsadással, projektvezetéssel foglalkozott. Fontosabb projektjei: földhivatali rendszer rekonstrukció, határvédelmi IT infrastruktúra telepítése, Integrált Közszolgáltatási Információs Rendszer (IKIR): kórházak és rendelőintézetek közti

kommunikációs hálózat fejlesztése. 2006-2008 között Nyíregyházán a nonprofit Vállalkozásfejlesztő Egyesület alelnökeként feladata volt az országos IT partneri hálózat létrehozása, az egyes tag-cégek együttműködésének megszervezése, irányítása. 2008-tól 2010-ig a Kancellár.hu Informatikai Tanácsadó Zrt.-nél értékesítőként IT biztonságtechnikával foglalkozott. 2011-2012 között az A-ZS TRANS Kft.-nél közbeszerzési és üzleti tanácsadás nyújtott kis- és középvállalkozók részére. 2012-2014 között az Országos Bírósági Hivatalnál feladata volt az országos infrastruktúra rendszer fejlesztési koncepciójának kidolgozása, EU-s projektek közbeszerzésének bonyolítása, infrastruktúra fejlesztési projektek vezetése. 2015-2016 között a Gamax Számítástechnikai Kft.-nél közbeszerzési és üzleti tanácsadással, vevő kapcsolattartással foglalkozott. 2016-2017 között az ELTE-Soft Nonprofit Kft.-nél az ELTE-en felhalmozott tudásanyagra épülő kutatási-fejlesztési-innovációs projektek inicializálásával foglalkozott. 2018-2021 között az E-Group ICT SOFTWARE Informatikai Zrt.-nél a „hálózatos analitikai és adathasznosítási lehetőségek az egészségügyben” témájú InnoHealth DataLake projekt előkészítését vezette. Feladata volt még a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt.-ben (NISZ) futó E-Group projektek koordinálása. Az Informatikai, Távközlési és Elektronikai Vállalkozások Szövetségének Közbeszerzési Munkacsoport vezetőjeként sokat dolgozott az IT iparág elismeréséért is.

30. – 100 éve született Pungor Ernő mérnök

Vasszécsenyben, 1923. október 30-án született Pungor Ernő (1923-2007) vegyészmérnök, műegyetemi tanár. Felsőfokú tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte. 1948-1962 között az ELTE-n tanársegéd, majd adjunktus és docens. 1962-70 között a Veszprémi Vegyipari Egyetemen az analitikai kémia tanszékvezető egyetemi tanára, 1968-70 között rektor volt. 1970-93 között a BME általános és analitikai kémiai tanszékvezető egyetemi tanára, MTA kutatócsoport vezetője, 1972-81 között pedig a Vegyészmérnöki Kar dékánja. 1990-94 között tárca nélküli miniszter, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) és az Országos Atomenergia Bizottság (OAB) elnöke. 1994-2001. között a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közalapítvány főigazgatója. 1967-ben az MTA levelező, 1976-ban rendes tagja. Számos magyar és nemzetközi tudományos társaság tagja, több egyetem díszdoktora, sok tudományos díj és kitüntetés tulajdonosa, számos könyv szerzője. A Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közalapítvány alapítója. Hazánk az ő minisztersége idején lett számos nemzetközi szervezet, többek között a CERN (Európai Nukleáris Kutatási Szervezet, a részecskefizikai kutatások európai szervezete, a világ legnagyobb részecskefizikai laboratóriuma és Web születési helye) tagja. Kutatási területe az analitikai kémia, az ionszelektív elektródok, a lángfotometria és az atomabszorpció volt.

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2023-ban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei

- **História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók**
Internet: tudosnapar.kfki.hu/historia
- **Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum**
Internet: itf.njszt.hu
- **Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért**
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara
- **Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig**
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- **Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. 1967-1990. – Akadémiai Kiadó**
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- **Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és a jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) kiadványai**
- **Mérnök Újság (MÚ) és MÚ Online História** rovat (Magyar Mérnöki Kamara)
Internet: mernokvagyok.hu és mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- **Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok - 2014. január 1-től havi bontásban**
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- **Fejér László szerk.: Vizeink Krónikája (Vízügyi múzeum 2001.)**
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- **A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között (MHT, 2019.)**
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- **Kozák Péter író, szerk.: © Névpont, 2022. Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert**
Internet: nevpont.hu/
- **Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források**

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök
Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja